XV. évf. Budapest, 1910 szeptember 11. 19. szám.

EVANGELIKUS CSALÁDI LAP.

A lap ára egész évre 2 kor. Egy szám 20 f. Egy lapnyi hirdetés díja 32 kor.

KIADJA A LUTHER-TÁRSASÁG

Társszerkesztő: KEMÉNY LAJOS ev. vallástanár

Főszerkesztő: KACZIÁN JÁNOS ev. esperes

Szerkesztőség: Budapest, VI., Felsőerdősor 5.

Megjelenik minden második vasárnapon

Kiadóhivatal: HORNYÁNSZKY VIKTOR KÖNYVNYOMDÁJA

mely a hirdetéseket felveszi, a megrendeléseket nyilvántartja s a hiányzó számokat megkeresésre pótolja.

BUDAPEST, VI. KERÜLET ARADI-UTCA 14. SZÁM.

TARTALOM: Jézus. *Petrovics Pál.* — A zsolnai zsinat. *Ev. Ő.* — Emlékeimből. *Özv. Czékus Istvánné.* — A kitérő. *Sass János.* — Vegyes. — Luther-Társaság. — Szerkesztői üzenet.

Jézus.

(„Jézus a magányban“ c. ciklusból.)

Uram, én látom,
Nem puszta álom,
Hogy itt vagy vélem, itt:
Átfog, úgy érzem,
Lelked egészen
A szívem mélyeig.

Egy kissé gátol
Valami fátyol,
Hogy szemmel lássalak:
Mikéntha ködbe
Volna lekötve
Szemem Te általad.

S hogy buzgón, hiven
Kérlek, a szivem
Aggodalmaiban:
A gyönge fátylat
Lehántod, — s látlak
Oly boldogan, vigan;

Amint igérted,
Hogy kiknek Érted
Szívök *tisztán* dobog:
Téged meglátnak —
S mind a világnak
Végeig boldogok!

Petrovics Pál.

A zsolnai zsinat.

Történeti visszapillantás.

Háromszáz esztendeje annak, hogy a történetileg oly jelentőségteljes zsolnai zsinat megtartatott, melynek emlékére f. é. augusztus 27. és 28-án a zsolnai egyházközségben lélekemelő ünnepségek voltak. És méltón ünnepelte hazai evangélikus egyházunk e zsinatnak háromszázados évfordulóját, mert e zsinat hozta meg amaz alapvető szervezetet, melynek alapelvei mai napig érvényben is vannak. E zsinatról akarunk egy kortörténeti rajz keretében röviden megemlékezni.

A bécsi béke, mely 1606 szept. 26-án megköttetett és az 1608-iki pozsonyi országgyűlésen országos törvényeink közé iktatott, sokat szenvedett elődeinknek végre egy kis időre nyugalmat hozott.

Ezen békekötéssel, melyet a nemeslelkű Bocskay István fejedelemnek köszönhetünk, a hazai protestánsok vallásszabadsága biztosittatott és egyúttal nekik az a jog is adatott, hogy saját szuperintendenseiket válasszák. A kath. klérus a protestánsok vallásszabadsága ellen óvást emelt, de óvását nem vették figyelembe. Így a protestánsok reménykedve tekintettek a jövőbe és egyházuk szervezésére gondolhattak. Időközben azonban súlyos csapás érte elődeinket Illésházy István gróf nádor Bécsben 1609 május 6-án bekövetkezett halálával.

Illésházy István nádor evangélikus egyházunknak lángbuzgalmú tetterős és áldozatkész főura volt, ki egyházunkhoz való hű ragaszkodását és önzetlen szeretetét iskolák és más intézmények felállitásával bizonyította. Jóságos Istenünk azonban elődeinknek ismét egy hatalmas pártfogót küldött *Thurzó* György gróf személyében, ki Illésházy Istvánt a nádori székben követte. A nádorválasztás 1609 december 7-én folyt le. Megemlítésre méltó,

hogy ezen nádorválasztás alkalmával a királynak tanácsadói azt javasolták, hogy térjen el a választás eddigi módjától, még pedig olyatén módon, hogy a nádorjelöltek felállítását az országgyűlésnek engedje át, a választást pedig magának tartsa fenn. A rendek rögtön átlátták a furfangos tervet és kijelentették, hogy a szokás által megszentelt joghoz tovább is ragaszkodnak. Így történt, hogy midőn a király a nádori székre katholikus részről *Erdődy* Tamás grófot és *Forgács* István grófot, protestáns részről *Thurzó* György grófot és *Széchy* Tamás grófot ajánlotta, Thurzó György gróf Erdődy Tamás gróffal szemben 150 szavazattal 53 ellenében nádorrá választatott. Thurzó György nádor mély tudományossággal és sokoldalú műveltséggel bíró férfiú volt, kinek szívében őszinte istenfélelem, lángoló hazaszeretet és evangélikus egyházunkhoz való hű ragaszkodás honoltak. És minthogy a protestánsok még mindig a kath. egyház biráskodásától függtek és a klérusnak különféle adókat fizetni kényszerültek, minthogy továbbá a kath. püspökök evangélikus gyülekezetekben még mindig egyházlátogatást végeztek s ilyenkor a lelkészavatást és az evangélikus tant ócsárolták, a lelkész házaséletét és gyermekeit törvényteleneknek nyilvánították és nemcsak olyan dolgokat követeltek tőlük, melyek a lelkiismeret ellen voltak, hanem börtönnel is megfenyegették őket s némely túlbuzgó kath. egyházlátogató főpap csak „ezüst vagy arany könyekkel volt csillapítható", azért Thurzó gróf nádor azon volt, hogy egyházunkat a kath. klérus hatalmától függetlenítse s így a sok túlkapást és visszás állapotot megszüntethesse.

Egy összehivandó zsinat által akarta egyházunk szervezését keresztülvinni. A zsinatot *Zsolnára* hivta össze és erre Liptó, Árva, Trencsén, Turóc, Nógrád, Zólyom, Hont, Bars, Nyitra és Pozsony felsőmagyarországi megyék egyházait, azoknak földesurait és szab. kir. városait hivta meg. A zsinat 1610 március 28., 29. és 30. napjain Thurzó György gróf nádor elnöklésével folyt le. A nádor március 27-én bitsei várkastélyából jőve, ünnepélyesen bevonult Zsolnára. Nevezetes látvány lehetett. Elől negyven lándzsás ment, ezután Thurzó gróf jött kiséretével tizenöt kocsin. Tiz főúrból álló küldöttség ment elébe és fogadta őt, mire a lelkészi kar nevében *Fabriczius* János üdvözölte. A következő napon a zsinati kiküldöttek a templomban gyűltek össze, hol a szokásos „Veni Sancte Spiritus" Jövel Szent Lélek c. éneket énekelték és *Lányi* Illés esperes imádkozott Az istentisztelet után az elnöklő nádor hosszabb beszéddel nyitotta meg a zsinatot, amelyben körülbelül ezeket mondta: „Minthogy e tiz vármegyének igazgatása és gondozása reánk bizatott, kötelességünknek tartjuk, hogy ameddig Isten kegyelméből a nádori méltóságot viseljük, gyülekezeteink javára és különösen a jórend kedvéért valami történjék, nehogy, ha az idők folyamán — hiszen halandók vagyunk — a nádori méltóság másokra, vallásunk ellenségeire szállna, Krisztus egyháza ez országban sátáni csel által a pusztulás örvényébe sodortassék, amit az irgalmas Isten megakadályozzon. Miután a pozsonyi országgyűlésen törvényileg kimondatott, hogy e királyságnak minden bevett és elismert vallása saját előljáróikkal vagy szuperintendenseikkel birjon, lehet és szükséges, hogy mi is szuperintendenseket válasszunk, kiktől a többi lelkészek függnek, hogy ilyen úton az evangélikus lelkészek a pápai járom alul, mely eddig reájuk nehezedett, felszabadittassanak."

Miután Thurzó gróf javasolta, hogy eme tiz, nagykiterjedésű vármegye részére három szuperintendenst válasszanak, szeretettel figyelmeztette az egybegyülteket, hogy minden személyes tekintetek mellőzésével a közegyház javára irányuló véleményüket és javaslatukat bölcs higgadtsággal előadják. Erre Fabriczius J. lelkész az egybegyültek nevében köszönetet mondott a nádornak, hogy ezen zsinatot összehívta, egyházunk javán oly buzgón és fáradhatatlanul munkálkodik s működésére Istennek áldását kérte. A zsinat magáévá tette a nádornak bölcs javaslatát s elhatározta, hogy a tiz vármegyét három kerületre osztja s mindegyik részére szuperintendenst választ. Liptó, Árva, Trencsén részére *Lányi* Illés bitsei lelkészt és turóci esperest, Turóc, Nógrád, Zólyom és Hont számára *Melikiusz* Sámuel breznóbányai papot, Bars, Nyitra és Pozsony élére *Abrahamidesz* Izsák bajmóci prépostot választották szuperintendenssé. Azonkívül az egyházi közigazgatás megkönnyítése céljából a magyar és németnyelvű gyülekezetek számára külön inspektorokat választottak, még pedig *Kürti* István szeredi lelkészt a magyar és *Henchelin* Simon pozsonyi lelkészt és *Lentzius* Pál selmecbányai lelkészt a németnyelvű egyházak részére. A zsinat megállapította a szuperintendensek hatáskörét, jogait és kötelességeit s ezeket egy 16 pontból álló szabályzatba foglalta. Egyúttal meghatározták a szuperintendensek fizetését és jövedelmét.

Az okmányt, melyben a zsolnai zsinat végzései foglaltattak, az összes jelenlévők aláírták s pecsétjeikkel ellátták s több példányban lemásolták. Thurzó gróf mint nádor megerősitette ezen zsinati végzéseket, kinyomatta s a többi gyülekezeteknek is megküldötte, hogy azok is ezen határozatok szerint szervezkedjenek.

Ezen zsinati határozatok ellen Forgács F. biboros érsek óvást emelt és szokása szerint úgy ezen végzésekre, mint azok végrehajtóira kimondotta az anathemát (átkot). Forgács érsek ezen iratában ugyanazon sértő hangot és becsmérlő kifejezéseket találjuk, mint a Borromaeus-encyklikában; Rómának harcmodora nem változott. Igy a zsolnai zsinaton jelenvoltakat „farkasoknak nevezi, melyek a Krisztus nyájába betörtek". Evangélikus elődeink ezen óvást nem hagyták válasz nélkül s kiadtak egy védiratot, melyben Forgács érseknek rágalmazásait visszautasítják s téves felfogásait a szentírásból és a történelemből vett érvekkel méltó módon megcáfolják.

A zsolnai zsinat határozatai egyházi autonómiánknak alapelveit képezik s azért azon férfiak emléke, kik ezen határozatok és végzések megállapításánál közreműködtek, ág. hitv. evang. egyházunkban minden időben tiszteletben fog tartatni. *B.*

A jubileumi ünnepségek.

Ünnepi díszt öltött Zsolna városa abból az alkalomból, hogy a magyar ág. hitv. ev. egyetemes egyház az 1610. évi első magyarországi evang. zsinat háromszázados emlékünnepét falai között augusztus 27. és 28-án megünnepelte. Zsolna város előljárósága és közönsége valláskülönbség nélkül nagy előzékenységgel fogadta az evangélikus egyház közelről és távolról megjelent képviselőit. A vasúti állomásnál a trencséni főesperes üdvözölte nagyszámú rendező-bizottság élén a megjelenteket, majd a díszkapuval és zászlókkal felékesített városon kísérték el a rendezők a vendégeket, mindenkit a kijelölt szállására.

Egyházunk vezérein kívül (akik közül csak a beteg Zelenka püspök hiányzott) ott volt a testvér ref. egyház hattagú képviselete is a Dunántúli egyházkerület ref. püspöke Antal Gábor vezetésével s Trencsén vármegye küldöttsége, élén Szalavszky Gyula főispánnal. A *vallásos estélyt* a városháza nagy — de igen kicsinynek bizonyult — termében tartottuk meg. A közönségnek csak egytizede fért be, a többiek kint a folyosón, a lépcsőkön szorongtak s a kiknek még itt sem jutott hely, szépen az utcán várakoztak vagy elvonultak csalódottan.

A vallásos estélyt Gyurátz püspök imája nyitotta meg. *Laszkáry* Gyula a dunáninneni kerület felügyelője üdvözli a hiveket, kik messze földről és közelről megjelentek bizonyságot tenni arról, hogy ép úgy ragaszkodnak az evang. egyházhoz, mint őseink 300 év előtt. Üdvözli a más vallásúakat, akik ünnepünk fényét emelni jöttek és eljöttek azért, hogy bizonyságot tegyenek arról, hogy miként a multban sokszor a kath. főurak és rendek fogtak fegyvert a vallás szabad gyakorlata érdekében, avagy mikor a vakbuzgóság máglyát rakott a lelkiismereti szabadság elfojtására s annak lobogását nem volt hatalom eloltani, de nem akadt ember egy is a magyar katholikusok között, aki azt meggyujtotta volna, úgy hogy külföldről kellett hóhért hozatni annak meggyujtására, úgy bizonyára a megjelent róm. kath. polgártársaink is a szabadelvűség, a lelkiismereti szabadság és hazaszeretet szent érzelmeitől áthatva, amidőn a hazáról, annak szabadságáról, avagy békéjéről van szó, ma is készek velünk összeforrni s velünk munkálkodni.

Zsilinszky Mihály bányakerületi felügyelő, a Luther-Társaság elnöke, olvasta fel minden körülményre kiterjedő tanulmányát a zsolnai zsinatról, annak előzményeiről és következményeiről. Zsilinszky felolvasásában a valláserkölcsi élet magaslatáról kiindulva, ismertette azokat a mozgató erőket, amelyek az ev. egyház akkori sorsát irányították s amely sorsban sok volt a jelen kor számára levonható hasznos és tanulságos, vigasztaló és felemelő okulás. Szólt a reformációról, annak okairól, a reformátorokról és munkáikról. Majd a hazai reformáció külön rövid jellemzése után áttér a zsolnai zsinat előzményeinek vázolására, a folytonos üldözésekre, az egyház végleges szervezkedésére, a Bocskay-féle békekötésre, majd arra a tényre, mikor a békekötés pontjai törvénynyé lettek. Ezzel az evangélikusok felszabadultak a római püspökök hatósága alól és jogot nyertek arra, hogy saját egyházuk szervezetének felépítésében saját hitelveik szerint járjanak el. Ez képezi a hazai ev. egyház önkormányzatának első törvényes alapját. Az isteni gondviselés hozta, hogy 1609-ben az országos katholikus főpapság ellenzése dacára Thurzó Györgyöt választották meg nádorrá, akinél kiválóbb és hasonló nagy tekintélyelyel bíró ev. férfiú sem előtte, sem utána nem volt a hazában. Thurzó a törvényszentesítés után azonnal gondoskodott arról, hogy az egyes szeniorátusok külön értekezleteket tartsanak a törvényes jognak miként való megvalósítása és gyakorlása ügyében. Zsilinszky itt érdekesen adta elő Thurzónak Zsolnára való bevonulását és a zsolnai zsinat lefolyását. A zsolnai határozatokban s a püspöki esküformában semmi sincs, ami a róm. kath. egyházat sértené, mégis a főpapság felháborodásában nem ismert határt s az azok élén álló esztergomi érsek protestált a zsinat határozatai ellen s a megválasztott püspököket csufolni, határozatukat becsmérelni kezdte. A vallási és politikai ellentétek sokáig nem szüntek meg. Az emlékünnep alkalmából a 300 év előtt élt és küzdött ősök emlékénél a most ünneplő evangélikusok szent fogadalmat tesznek arra, hogy a Krisztus evangéliumában kifejezett valláserkölcsi alapelvekhez mindhalálig hívek maradnak s hogy az apák két nagy erényét, a mély vallásosságot és a tiszta hazafiságot szent ereklyék gyanánt nemcsak megőrzik, hanem utódaiknak is átadják. Ezzel rójják le legméltóbban hálájuk és kegyeletük adóját az ősök porai és emléke iránt. Rámutatott ezután a történettudós az evangélikus egyháznak a zsolnai zsinat óta lefolyt körülményeire, fejlődésére, jelen állapotára. A Róma részéről újabban a különböző dekretumok és egyéb támadások alakjában ismét napirendre került üldözéssel szemben kitartásra, az ősök munkájának folytatására, az egyház feltétlen védelmére s ezzel kapcsolatban a hazafiságra buzdítja az egybegyült ünnepi közönséget.

Nagy figyelemmel hallgatta végig az egybegyült közönség az érdekes felolvasást s végül lelkesen meg is tapsolta azt.

Az estély befejezéseül hangzottak el a kiküldött testületek üdvözlései, melyek közül különösen ki kell emelnünk *Szalavszky Gyula* trencséni főispán beszédét, mely a jelenvoltakra nemcsak mély tartalmánál fogva tett nagy hatást, hanem azon elfogulatlan nézőpont következtében is, melylyel a *katholikus vallású főispán* evangélikus egyházunk jelentőségét úgy a multra és jelenre, mint a jövőre vonatkozólag felismerte és bátran ki is mondotta. Beszédét egész terjedelmében közöljük is, mert vajmi ritka az ilyen szózat s ezért annál örvendetesebb és becsesebb. A beszéd a következő:

„Tisztelt ünneplő gyülekezet!“

Trencsén vármegye hazafias üdvözletét akarom a t. Gyülekezetnek átadni ama küldöttség élén, melyet a vármegye közgyűlése megbízott, hogy a

bennünket nagy történeti multba visszavezető e nevezetes gyülekezésen a vármegye közönségét képviselje és a vármegye részvételét személyesítse.

A vármegye e. jelentős elhatározását többrendű nemes indok szülte meg.

A legfőbb ezek között az a vágy, hogy ma, amidőn elfogultságtól menten birálhatjuk három századnak törekvéseit, eseményeit és eszméit, hálásan elismertessék ama hazafias küzdelem, melyet a protestáns egyházak sok kitünő fia, a legtöbbjük egyúttal kiváló magyar államférfiú, századokon át folytatott, hogy egyfelől az emberhez mint emberhez fűzött legtermészetesebb jogoknak érvényesülést és az államrendben méltó helyet biztosítson, másfelől óvja a nemzet szabadságát, alkotmányát, önrendelkezési jogát oly törekvések ellenében, melyek azt következetesen és rendszeresen veszélyeztették és melyeknek célja valóban az volt, hogy a kor eszméi által lelkesített, szabadabban szárnyaló honfiak által terjesztett tanok elfojtassanak, a magyar nemzet nemzeti jellegétől megfosztassék, a magyar állam pedig beolvasztassék egy birodalmi fogalomba, ahol azután elenyész, mint ahogy a tengerbe ömlő folyamok annak hullámaiban nyomtalanul eltünnek.

E küzdelmeknek egyik lélekemelő tünete és jelensége az, hogy a testvér protestáns egyházak fiai nem voltak teljesen magukra hagyatva, de időközönkint támogatást nyertek kath. vallású kiváló férfiakban, akik államférfiakhoz illő éleslátással kiérezték, hogy a protestantizmussal veszélyeztetve volt maga az alkotmányos politikai szabadság is.

A hazafias harcok e tünete ismétlődik a mai ünnep alkalmából, midőn a magyar nemzet sok szenvedését, de dicsőségét is felidézett kor emlékezete bennünket katholikusokat is ösztönöz, hogy valláskülönbség nélkül általánossá tegyük ez ünnepet és 300 évnek tanulságaiból kiindulva, egyfelől elmerengjünk a ma szinte érthetetlennek látszó ama nehézségeken, melyekbe nemcsak nálunk, de más államokban is, az emberrel veleszületett jogok érvényesülésök közben ütődtek, másfelől megszilárduljunk amaz irányban, hogy intézményeink gondos kiépítésével, az azokat szabályozó törvényekhez, főleg a vallásszabadság nagy elvéhez való hűséges ragaszkodással, hasonló nehézségeknek a vallásfelekezetek közt támadható káros harcoknak ismétlődését lehetetlennè tegyük.

Nagy megnyugvással tekinthetünk a jövő elé! Az előjelek kedvezők.

Ha az utódok azt az irányt, melyet Ő cs. és ap. királyi felsége I. Ferencz József urunk és királyunk hibás hagyományok elhagyásával, de nagy bölcsességgel mérvadóul kitűzött, betartják; ha az emberi jogokat kölcsönösen megbecsüljük; ha az aprólékos surlódásokat nemzeti nagy célok felé való törekvések fogják felváltani, ha sértetlenül fennmarad a szívós ragaszkodás alkotmányunkhoz, mely nekünk éltető levegő és fejlesztő napsugár: úgy a jövő nem fog a multhoz hasonló küzdelmeket szülni, sőt ellenkezőleg egyfelől a vallásfelekezetek a sajnos elég későn meghozott 1895-ik évi törvénynyel hiszem végleg megalkotott vallásszabadság oltalma alatt egymással versenyre kelhetnek a nép hitéletének és erkölcseinek üdvös irányításában, másfelől a nemzet is mentve lesz igen súlyos komplikációk folytonos eligazításának nagy terhétől és nyugodtan valósithatja rendeltetését abban a világrendben, melyből az emberiség boldogulását várja.

Ily általános tekinteteken kívül szorosabb megyei vonatkozások is hatottak a részben közre, hogy a vármegye e jubiláris ünnepségen való tényleges részvétele által e gyülekezésnek általános jelleget adjon, azt mintegy magáévá tegye.

Már maga az az előre tudott körülmény, hogy úgy mint 300 évvel ezelőtt, ma is Zsolna fogja képezni gyülekezési helyét hazánk kiváló férfiainak, megyeszerte élénk visszhangot keltett és a megyének, valamint Zsolnának nagy örömére vált.

Az anyagi és szellemi élet fejlődésének, alakulásának okai oly számtalanok, annyira egymásba fonódók és legtöbbször oly lengék, hogy azokat emberi elme határaiban követni nem is képes. Ki mondhatná meg, hogy az a szellem, mely az 1610-iki zsinat alkalmából itt megnyilatkozott, minő nagy kihatással volt Zsolna lakosságának képződésére? Ki meri állítani, hogy az akkor itt elrebbent szellemi szikrák, kifejezést nyert felfogások, eszmék nem járultak hozzá, hogy a helyen bensőleg egészséges alkatú, hazafiasan érző lakosság fejlődjék, mely amint az ország tavasza megnyilt, lázasan élni, lüktetni kezdett és jelentéktelen községből rövid három évtized alatt országos fontosságú emporiumot teremtett?

Arról ugyanis sohasem szabad megfeledkezni, hogy a protestantizmus nyomában felvilágosodás és felvilágosítás járt; arról sem, hogy Zsilinszky Mihály nagy történészünk szavai szerint, a protestantizmus egyik kézzel védekezett, másik kézzel épitett. Alkotásai főleg a közművelődés és a népnevelés terén domborodtak ki. Szőnyinek 1695-ben kifejezett az a panasza, „hogy nemzetünk romlásának egyik nagy oka a köznépnek tudatlansága", az ő körükben nyomtalanul nem hangozhatott el.

Sőt szinte megható az a tudásvágy, mely az ifjakat a nyugat mívelt államaiba vezérelte, jobban mondva űzte, hogy ott nagy nélkülözések közt oly ismeretek birtokába jussanak és hazatérve oly ismereteket terjesszenek, melyek itt a zavaros viszonyok, folytonos harcok és az iskoláztatás szomorú kezdetlegessége miatt elsajátithatók nem voltak.

A közművelődés fontosságának korai felismerése, tanintézeteknek szapora felállitása eredményezte azt, hogy e vármegyében is az ág. hitv. evangélikus egyházhoz tartozó hivek hosszú idő óta élvezik az oktatás áldásait és a vármegye lakosságát értelmes, gazdaságilag is előrehaladott rétegekkel gyarapítják.

Ennek igazságos elismerésében ne tévesszen meg senkit a homályos tünet, hogy akadtak és akadnak olyanok, akik kevés hűséggel nagy magyar elődeikhez és jelen hivatott vezéreikhez oly eszmék szolgáivá szegődtek, melyek az egyedül jogosult magyar nemzeti felfogásokkal sehogysem egyeztethetők össze.

A Luther-Társaság f. évi november 7-én d. u. 5 órakor Budapesten tartja ez évi rendes közgyűlését, mely alkalommal a következő alapszabálytervezetet tárgyaljuk. Kérjük tisztelt tagtársainkat szíveskedjenek az alapszabályokat behatóan áttanulmányozni s esetleges észrevételeiket alólírott titkárral közölni.

TERVEZET.

A Luther-Társaság alapszabályai.

I. A társaság címe, székhelye és pecsétje.

1. §. A társaság címe: „Luther-Társaság.“ Székhelye: *Budapest.*

2. §. A társaság a tagsági oklevelek megerősítéséhez és hivatalos iratai kiállításánál saját pecsétjét használja, melynek egyik példánya a főtitkár, másika pedig a pénztárnok őrizete alatt áll. A pecsétek a következő körirattal vannak ellátva: — a főpecsét: Luther-Társaság. 1886 Budapest — a pénztári pecsét: Luther-Társaság pénztára. 1886 Budapest.

II. A társaság célja és munkaköre.

3. §. A Luther-Társaság célja az evangelikus vallásos irodalom fejlesztése, terjesztése és az evangelikus egyházi életnek irodalmi úton való ápolása.

4. §. E cél megvalósítása végett anyagi erejéhez képest kiad és terjeszt:

a) olcsó népies vallásos irodalmi műveket az összes társadalmi osztályok lelki szükségletének szemmel tartásával,

b) tudományos theologiai munkákat és folyóiratokat,

c) házi és templomi áhitatosságra szánt imádságos könyveket, agendákat és énekeskönyveket; továbbá

d) előmozdítja a közoktatást és vallásos nevelést jó tankönyvek iratásával és kiadásával;

e) korszerű egyházi iratokra jutalmat tűz ki és pályázatot hirdet és a rokoncélú egyházi irodalmi vállalatokat segélyezi;

f) nyilvános vallásos estélyeket és felolvasásokat rendez és vándorgyűléseket tart;

g) gyámolítja a belmissziót a biblia és saját kiadványainak terjesztésével;

h) előmozdítja az egyházközségi könyvtárak létre jöttét.

III. Nyelv.

5. §. A társaság hivatalos nyelve a magyar.

IV. Jövedelem és vagyon.

6. §. A társaság jövedelmét képezik az alapítványok, hagyományok és adományok kamatai, a tagsági díjak, évi segélyek, a társaság által kiadott lap előfizetési és hirdetési díjai, a kiadott művek jövedelme és egyéb jövedelmek.

7. §. Az egyetemes egyház, a kerületek, egyházmegyék és egyházközségek évi segélyösszegének csak felerésze fordítható évi folyó kiadásokra, a másik felerésze tőkésítve a társaság vagyonállagához csatolandó.

8. §. A társaság vagyonát képezik az alapítványi, hagyományi és adományozási tőkék és a társaság jövedelméből szerzett ingatlan és ingó tárgyak.

V. A társaság tagjai.

9. §. A társaság tiszteletbeli, alapító, örökös, rendes, pártoló és kültagokból áll.

a) *Tiszteletbeli tag* az, akit a társaság közgyűlése az igazgató-tanács javaslatára az evangelikus egyházi irodalom terén, avagy a társaság érdekeinek előmozdítása körül szerzett kiváló érdemeinek méltatásául tiszteletbeli tagul megválaszt.

b) *Alapító tag* az, aki a társaság részére örökadományul 200 azaz kettő száz koronát készpénzben lefizet, vagy oly alapítólevelet állít ki, melyben magát az alapítási tőkeösszeg 5%-os kamatainak évenként előre való lefizetésére, elkövetkezendő halála után pedig örököseit a tőkének készpénzben való lefizetésére kötelezi.

Az eddigi örökös tagok alapítótagokká lesznek, ha adományukat 200 koronára kiegészítik.

c) *Örökös tag* az, aki a társaság pénztárába egyszersmindenkorra 100 azaz egyszáz koronát befizet.

d) *Rendes tag* az, aki évi 8 azaz nyolc korona tagdíj fizetésére kötelezi magát.

e) *Pártoló tag* az, aki évi 4 azaz négy korona tagdíj fizetésére kötelezi magát.

f) *Kültag* az, aki 5 évi időtartamra egyszerre legalább 5, azaz öt koronát fizet a társaság pénztárába.

10. §. A rendes- és pártoló tagok kötelezettsége 5—5 évre szól.

VI. A tagok felvétele.

11. §. *a*) *Tiszteletbeli tag* választása iránt javaslatot az igazgatótanácsnál a társaság minden tagja tehet. Tiszteletbeli tagot az igazgatótanács javaslatára a közgyűlés közfelkiáltással választ.

b) *Alapító* és *örökös tagnak* felvehető az, aki a 200 korona, illetve 100 korona adományt készpénzben lefizette, s illetve azaz alapító tag, aki 200 koronás adományát szabályszerű alapítólevéllel biztosította és az első évre szóló 5%-os kamatot a társaság pénztárába befizette.

c) *Rendes-*, *pártoló* és *kültagnak* felvehető az, aki belépését a társaságnak írásban bejelenti, vagy az „aláírási lap"-ot aláírja.

12. §. A felvételről a felvett tag értesítendő és részére tagsági díszoklevél állítandó ki.

VII. A tagok kötelességei.

13. §. A tagsági járulékok minden naptári év január hó 1-én válnak esedékessé.

14. §. Minden tag köteles az alapszabályokat pontosan betartani.

Az alapító tagok amennyiben alapítólevél kiállítási jogukkal élnek, tartoznak az adományi összegnek egy évi kamatait, — a rendes, pártoló és kültagok pedig évi tagdíjukat a 9. §-ban meghatározott összegekben évenként egyszerre legkésőbb márc. 1-éig a társaság pénztárába befizetni.

Erkölcsi testületek (egyházkerületek, egyházmegyék, egyházközségek, iskolák, egyesületek, stb.) ha alapító tagokul lépnek be, a 200 korona adományi összeget a mindenkori 5% kamatokkal együtt 5 egymást követő egyenlő évi részletben fizethetik le.

A társasági év megfelel a rendes naptári évnek.

Az év folyama alatt felvett tagok tagsági időtartama azon év kezdetétől számít, amelynek folyama alatt felvétettek. Ennek folytán az első évi tagsági díj a felvételről szóló értesítés kézhezvételétől számított 30 nap alatt befizetendő a társaság pénztárába.

VIII. A tagok jogai.

15. §. A tiszteletbeli, alapító, örökös és rendes tagokat megilleti a közgyűlésen a szólás és szavazás joga, s a választás és megválasztás jogával a jelen szakaszban meghatározott korlátokon belül élhetnek.

Pártoló és kültagok sem a tisztikarba, sem a igazgatótanácsba nem választhatók, azonban közülö azoknak, kik a közgyűlésen felszólalni akarnak, az elnök ség kérelmükre a felszólalást megengedheti.

Szavazati és megválaszthatási joggal nem bír azo tag, aki tagdíjjal hátralékban van, vagy alapszabályszer kötelezettségeinek meg nem felelt.

Erkölcsi testületek és jogi személyek jogaikat közgyűléseken, de csakis társasági tagok sorából írás belileg megbízott képviselőjük személyében gyakorol hatják, akit e minőségben külön szavazat is illet.

A képviseletre vonatkozó meghatalmazás 8 napp a közgyűlés napja előtt írásban közlendő az elnökség gel. E bejelentés nélkül a képviselet nem gyakorolhat A képviselőket az elnökség a közgyűlésnek a napiren előtt bejelenti.

Az alapító és rendes tagoknak ingyen jár a tá saság lapja s díjtalanul kapják a társaságnak tagsá illetmény fejében évenként kiadott kiadványait és a évi jelentést.

Az örökös és pártoló tagok díjtalanul kapják társaság lapját, az évi jelentést, továbbá a társaságna az évi tagdíj fejében kiadott kiadványait fele áron.

A kültagok díj nélkül kapják a társaság évi jele tését és a népies iratkákat.

IX. A tagság megszűnése.

16. §. A tagság megszűnik: *a*) elhalálozás, *b*) k lépés, és *c*) a tagok sorából való törlés által.

a) Midőn a tagság a tag halála folytán szünik me az elhalt tag örökösei a társaság irányában csak a m esedékessé vált összegekért felelősek, kivéve az alapí tag örököseit, akik az alapítólevélben kötelezett alap tási tőkeösszeget az örökhagyó elhalálozását követő 3 hón alatt a társaság pénztárába befizetni tartoznak;

b) az önkéntes kilépés a mindenkori 5 évi tagsá kötelezettség letelte előtt az utolsó évben november hó 1- a társaság titkáránál írásban bejelentendő.

Ezen bejelentés elmaradása esetén az illető t újabb 5 évre marad kötelezve.

c) A társaság tagjainak sorából törölhetők min azok, akik alapszabályszerű kötelezettségeiknek eleget ne tesznek, avagy a társaság érdekei ellen cselekesznek.

A törlés felett az igazgatótanács javaslata alapj a közgyűlés végérvényesen határoz.

X. Tagdíjhátralékok.

17. §. Azon tagok, akik alapszabályszerű járul kaikkal hátralékban vannak és először a pénztáro másodszor a titkár felszólítására sem tesznek eleg kötelezettségüknek, a társaság ügyésze által perelhető a társaságnak fennmaradván joga az illető tagot tagj

ából törölni is, ami azonban nem menti fel a hátra-
kos tagdíjfizetési kötelezettsége alól.

A hátralékos tagdíjjárulékok behajtásával a tár-
ság ügyésze bízatik meg és kiköttetik a budapesti
. ker. kir. járásbiróság illetékessége és a sommás szó-
eli eljárás.

XI. A társaság vezetése.

18. §. A társaság ügyeit vezeti: *a*) a közgyűlés,
) az igazgatótanács és *c*) a társaság tisztikara.

XII. A közgyűlés.

19. §. Közgyűlés évenkint legalább egyszer tartandó.
Vidéki meghívás hiányában, vagy felmerülő szük-
g esetén a közgyűlés a társaság székhelyén, Buda-
esten tartandó.

20. §. A közgyűlést a tiszteletbeli, alapító, örökös és
endes tagok, továbbá az erkölcsi testületek és jogi sze-
élyek igazolt képviselői és a társaság tisztviselői alkotják.

A pártoló- és kültagokat a közgyűlésen szavazati
g meg nem illeti.

21. §. Határozatok a jelenlevő közgyűlési tagok
bbsége által nyilt szavazás útján hozatnak.

Az elnök névszerinti szavazást is elrendelhet.

Választásoknál vagy tisztán személyes kérdések el-
öntésénél titkos szavazásnak van helye, ha azt legalább
0 közgyűlési tag irásban kivánja vagy az elnök elrendeli.

22. §. Az évi rendes közgyűlés hatáskörébe tartozik
annak tárgyait képezi:

a) jelentés a társaság évi működéséről;

b) az évi számadások megvizsgálása, a felment-
ény megadása és a jövő évi költségvetés megállapítása;

c) minden hat évben a tisztviselők újra választása
s minden három évben az igazgatótanács tagjai fele-
szének újból való választása és évenként az időköz-
en megüresedett tisztviselői és igazgatótanácsi tagsági
elyek betöltése. Első esetben a választott igazgató-
nács tagjainak fele része kisorsoltatik, de újra vá-
asztható.

d) a társaság védnökének, a tiszteletbeli tagok-
ak s az irodalmi szakosztály tagjainak életfogytiglan,
gazdasági és agitacionális szakbizottságok tagjainak
at évi időtartamra való választása;

e) a közgyűlés elé terjesztendő indítványok feletti
atározathozatal;

f) a közgyűlés elé terjesztendő indítványok a köz-
yűlés előtt 15 nappal s legalább öt tag aláírásával
llátva, az elnökséghez benyujtandók;

g) az alapszabályok módosítása. Ez azonban csak
z tagnak a megelőző igazgatótanácsi üléshez irásban
eadott indítványára s az utóbbinak hozzájárulása mel-
ett tárgyalható, ami a közgyűlési meghivón megje-
lendő. Az alapszabályok módosítását kimondó közgyű-
lési határozat a magy. ág. hitv. ev. egyetemes egyház
közgyűléséhez és a m. kir. belügyminiszterhez jóváha-
gyás végett felterjesztendő.

h) a felebbezett igazgatótanácsi határozatok felett
való döntés;

i) a társaság ügyrendjének megállapítása;

j) a társaság feloszlása és a vagyon feletti ren-
delkezés iránti határozatnak névszerinti szavazás út-
ján való meghozatala, ha a társaság tagjainak kéthar-
madrésze kellőleg indokolva kivánja, s ezt a kivánságot
irásban terjeszti az igazgatótanács útján a közgyűlés elé.

k) Működéséről évente a magyarországi ág. hitv.
evang. egyház egyetem közgyűlésének jelentést tesz.

XIII. Rendkívüli közgyűlés.

23. §. Az elnök, az igazgatótanács ebbeli határo-
zata alapján fontos ügyek elintézése céljából akármikor
hívhat össze közgyűlést, de 40 szavazati joggal bíró
társasági tagnak irásban beadott és a fontosságot indo-
kolt kérelmére szintén összehívni köteles.

XIV. A közgyűlés összehívása.

24. §. Úgy a rendes, valamint a rendkívüli köz-
gyűlés idejét, helyét és tárgysorozatát az ügyvezető
elnök 14 nappal előbb a tagokkal irásban közli, s egyéb-
ként is a hirlapok útján nyilvánosságra hozatja.

XV. A közgyűlés vezetése és határozatképessége.

25. §. A közgyűlésen az elnök, ennek akadályoz-
tatása esetén pedig az ügyvezető elnök, esetleg az
alelnökök valamelyike elnököl.

26. §. A közgyűlés, tekintet nélkül a megjelent
tagok számára, határozatképes és egyszerű szótöbbség-
gel határoz; a társaság feloszlására vonatkozó határozat
azonban csak a közgyűlésen megjelent tagok kétharmad
többsége által hozható meg.

XVI. A közgyűlés jegyzőkönyve.

27. §. A közgyűlés jegyzőkönyvét a titkár, aka-
dályoztatása esetén az elnök által erre felkért társasági
tag irja és az elnök a közgyűlésből kiküldött két tag-
gal hitelesitteti.

XVII. Az igazgatótanács.

28. §. Az igazgató-tanács a tisztikaron és az iro-
dalmi szakosztály, valamint a szakbizottságok elnökein
kivül a közgyűlés által megválasztott 16 tagból áll.

29. §. Az igazgatótanács hatásköre:

a) intézi a társaság azon ügyeit, melyek a közgyű-
lés hatáskörébe nem tartoznak;

b) a társaság nevében szerződéseket köt és a költségvetésbe fel nem vett és 400 koronát meghaladó összegeket utalványozza;

c) vezeti és igazgatja a folyó ügyeket, véleményt nyilvánít és javaslatokat tesz a közgyűlésnek a társaság összes ügyeiben;

d) a tagok felvétele felett határoz és azok törlése iránt javaslatot tesz;

e) megválasztja a szakbizottságokat, azok működését ellenőrzi és javaslataik alapján munkaprogrammjuk költségvetését megállapítja;

f) a tisztviselők díjazását a gazdasági szakbizottság meghallgatása után megállapítja s a társaság alkalmazottjait szerződteti;

g) a folyó ügyek gyors és gyakorlati elintézése céljából az elnök vezetése alatti szűkebbkörű intéző bizottságot is alakíthat, mely azonban, csak a közgyűlés és igazgatótanácsi határozatok végrehajtására van hivatva;

h) elkészíti a társaság ügyrendjét s az alapszabályok, valamint az ügyrend megtartása fölött őrködik.

30. §. Az igazgatótanácsi üléseket az ügyvezető elnök hívja egybe, ezeken ő, akadályoztatása esetén az alelnökök egyike elnököl.

31. §. Az igazgatótanács üléseiről a titkár rendes jegyzőkönyvet készít, mely az ügyvezető elnök és két igazgató-tanácsi tag által hitelesítendő.

XVIII. Az irodalmi szakosztály.

32. §. A társaság irodalmi, közmívelődési és egyházépítő munkáját az irodalmi szakosztály által végzi.

33. §. Az irodalmi szakosztály tagjai: *a*) a közgyűlés által életfogytig választott oly tagok, kik kiadott munkáikkal, írói vagy egyéb működésükkel tudományos hivatottságukról bizonyságot tettek, *b*) a főtitkár *c*) a titkár.

A tagok száma legfölebb 45. Az időközben halálozás vagy lemondás útján megürült taghelyeket az irodalmi szakosztály javaslatára a közgyűlés tölti be.

34. §. Az irodalmi szakosztály feladata, hogy az evangélikus vallásos és theologiai irodalmat, még pedig úgy a hazait, mint a külföldit állandóan figyelemmel kisérje, s az egyház tagjaival időről-időre megismertesse; a társaság szellemi munkásságát élessze, irányítsa és saját műveivel gyarapítsa. Gondoskodik a megfelelő kéziratokról és birálatokról; a közgyűlésen korszerű felolvasásokat tart, s a munkájában való részvételre azon evang. írókat is rábírni igyekszik, a kik eddig az egyház szolgálatában nem működtek.

Figyelmet fordít mindazon elméleti és gyakorlati kérdésekre, a melyek a keresztyén egyházat, a protestantizmust és az újkori társadalmat foglalkoztatják. Irányelvül és megingathatatlan alapul az evangélium igazság és a reformáció alapelve szolgál, a melyet minden ellen áramlattal szemben diadalra kell juttatnia.

35. §. Az irodalmi szakosztály három csoportra oszlik: a) *tudományos theologiai*, b) *népies vallásos* é c) *tankönyvcsoportra*. Mindegyik csoport külön megalakul elnököt és előadót választ, munkatervet készít, annak költségelőirányzatát összeállítja és jóváhagyás végett az igazgató-tanács elé terjeszti. A részletes költségelőirányza nem haladhatja meg azon összeget, amelyet a kiadványokra fordítható összegből az illető csoport számár az igazgató-tanács kihasított.

36. §. Könyvek és folyóiratok kiadása, csak a illető csoport javadalmának terhére történhetik.

37. §. Az írók és birálók munkájáért a szakosztál felelős úgy a Társasággal, mint a nagy közönséggé szemben.

38. §. A csoportok magukat külső tagokkal ki egészíthetik.

39. A szakosztályok költségvetésének egyes tételei a társaság ügyvezető elnöke utalványozza, a szakosztál jelentése alapján és a főtitkár ellenjegyzése mellett.

40. §. Az irodalmi szakosztály munkarendjét részletesebben az ügyrend határozza meg.

XIX. Szakbizottságok.

41. §. A társaság céljainak minél eredményesebb előmozdítása végett gazdasági és agitacionális bizottságo alakít.

a) *A gazdasági* vagy *pénzügyi bizottság* feladata az anyagi ügyek vezetése és igazgatása, az évi jövedelem fokozása és felosztása, tagok gyűjtése, és általában arról való gondoskodás, hogy minél több anyagi erő álljon a társaság rendelkezésére. E bizottság a főtitkáron és titkáron, a pénztároson és ellenőrön kívül öt tagból áll, akik bármikor összehivhatók.

b) *Az agitacionális bizottság* feladata tagok gyűjtése és a társaság minden rendű kiadványának minél szélesebb körben való terjesztése. E végből állandó összeköttetésben áll az olvasó közönséggel és pedig részint az evang. könyvkereskedés, részint kolportőrök, részint egyes buzgó tagok, lelkészek, tanárok és tanítók révén. Jelentését évenkint legalább egyszer az igazgatótanács elé terjeszteni köteles.

E bizottság tagjainak száma a főtitkáron és titkáron kívül öt, kiknek számát azonban az igazgatótanács — indokolt előterjesztés alapján — bármikor szaporithatja.

42. §. Minden szakbizottság a maga véleményes jelentését és javaslatait elbirálás, illetőleg helybenhagyás végett az igazgatótanácsnak terjeszti be.

XX. A társaság tisztviselői.

43. §. A társaság tisztviselői:

a) két elnök, kik közül az egyik ügyvezető-elnök,
b) két alelnök,
c) a főtitkár,
d) a titkár,
e) az ügyész,
f) a pénztárnok,
g) az ellenőr,
h) a három számvizsgáló.

44. §. *Az elnök.*

Az elnök összehívja és vezeti a közgyűléseket. A szavazatok egyenlő száma esetén dönt. A díszokleveleket aláírásával ellátja.

45. §. *Az ügyvezető-elnök.*

Az elnök képviseli a társaságot hatóságok és harmadik személyek irányában, aláír a főtitkár ellenjegyzése mellett minden társasági iratot, összehívja és vezeti az igazgatótanácsi üléseket és a szavazatok egyenlő száma esetén dönt, a társaság pénztárát és egyéb vagyonát bármikor megvizsgálhatja, a társaság tisztviselőit és alkalmazottjait ellenőrzi és bármely tisztviselő akadályoztatása esetében azoknak helyettesítéséről gondoskodik.

A költségvetés keretében meghatározott fizetéseket utalványozza, a költségvetésben szabatosan meg nem határozott kiadásokat pedig 400 korona erejéig szintén utalványozhatja, de ezt utólagos jóváhagyás végett a legközelebbi igazgatótanácsi ülésen bejelenti.

46. §. *Az alelnökök.*

Az alelnökök az elnökök akadályoztatása esetén azok jog- és hatáskörébe lépnek. Jogaikat megválasztatásuk sorrendje szerint gyakorolják.

47. §. *A főtitkár.*

A főtitkár a társaság ügyvivője, aki a társaság pénzerejéhez képest évi tiszteletdíjban és irodai átalányban részesül. Szerkeszti a társaság összes kiadványait. A közgyűlésen, a szűkebbkörű és a szakbizottsági üléseken az előadói tisztet végzi és a határozatok végrehajtásáról gondoskodik, valamint az elnök által aláírandó összes iratokat ellenjegyzi, a társasághoz intézett kérvényeket a szakosztályoknak, illetve tisztviselőknek véleményadás végett kiosztja, elkészíti az igazgatótanács évi jelentését a társaság működéséről, folytatja a levelezéseket, a kiadandó munkákra nézve az illető szakosztállyal egyetértőleg javaslatokat tesz, gondoskodik a könyvek kinyomatásáról és a tagilletmények szétküldésére felügyel.

Őrködik az indítványok felett, a belépés miatt szabályszerűen jelentkezettek neveit felvétel végett az igazgatótanács elé terjeszti, s a társaság fő pecsétjét őrzi.

Közvetlen felügyeletet és ellenőrzést gyakorol a társaság alkalmazottjai felett, akik az ő utasításait követni és rendelkezéseit végrehajtani kötelesek.

48. §. *A titkár.*

A titkár, aki a társaság pénzerejéhez képest évi tiszteletdíjban részesül, készíti a társaság közgyűléseinek és összes bizottsági üléseinek a jegyzőkönyveit, s elküldi az érdekelteknek a jegyzőkönyvi kivonatokat a főtitkár ellenjegyzése mellett. Rendben tartja az irattárt. Gondoskodik arról, hogy a társaság közleni valói a lapokban híven és pontosan megjelenjenek. A társaság tagjainak névsorát és pontos lakcímét szabályszerű törzskönyvben a pénztárossal együtt nyilvántartja. A főtitkárt működésében segíti, illetve akadályoztatása esetén mindenben helyettesíti.

49. §. *Az ügyész.*

Az ügyész a társaságot jogügyeiben képviseli, s a társaságot a szükséges jogi tanácsokkal látja el. Készkiadásai a pénztár által megtérítendők.

50. §. *A pénztárnok.*

A pénztárnok — aki a társaság pénzerejéhez képest szintén évi tiszteletdíjban részesül — felelősség mellett kezeli a társaság pénzét és vagyonát, a társaság számára érkezett pénzeket az ellenőrrel nyugtázza, az utalványozott összegeket kifizeti, felügyel a társaság biztosított jövedelmeinek befolyására és a tagsági díjakat, valamint az alapító tagok biztosította tőkéket és azok kamatait beszedi, a bevételről és kiadásról pontos számadást vezet, a pénztár állásáról és a pénztári kezelésről az igazgatótanácsi, s illetve szűkebbkörű bizottság ülésén jelentést tesz, részt vesz a gazdasági bizottság ülésein, elkészíti a költségelőirányzat tervezetét és a részletes számadást. A társaság tagjainak névsorát és pontos lakcímét szabályszerű törzskönyvben nyilvántartja. A törzskönyvben előforduló változásokat minden hó utolsó napján tudomásvétel és további intézkedés céljából a titkárral közölni köteles. Elkészíti az évi jelentés számára a tagok névjegyzékét a tagdíjhátralékosok pontos kimutatásával. Őrzi a társaság pénztári pecsétjét.

51. §. *Az ellenőr.*

Az ellenőr — aki a társaság pénzerejéhez képest évi tiszteletdíjban részesül — felelősség mellett minden tekintetben ellenőrzi a pénztárnok pénzkezelését, valamint elnöki utasításra a könyvkereskedés anyag- és pénzkezelését is. Ellenőrzi a tagilletmények szétküldését és a törzskönyv-

ben előforduló változásokat minden hó utolsó napján tudomásvétel és további intézkedés céljából a könyvkereskedés vezetőjével közölni köteles.

52. §. *A számvizsgálók.*

A számvizsgálók az évi számadást és költségelőirányzatot megvizsgálják, s ennek eredményéről az igazgatótanács útján a közgyűlésnek jelentést tesznek. Joguk van, s az elnök felhívására kötelesek is a pénztári kezelést és könyvvezetést bármikor megvizsgálni. Ebbeli kötelezettségük a társaság könyvkereskedésére is kiterjed.

XXI. A szerkesztő.

53. §. A szerkesztő.

A szerkesztő szerkeszti a társaság lapját. Alkalmaztatásának feltételeit és díjazását az igazgatótanács írásban állapítja meg. Különösen köteles a szerkesztő a lap szellemi tartalmára és irányára vonatkozólag az igazgatótanács által esetről-esetre kiadandó utasításokat pontosan betartani még az esetben is, ha azok az írásbeli megállapodásban bent nem foglaltatnának.

XXII. A társaság alkalmazottjai.

54. §. A társaság alkalmazottjai:

a) a társaság könyvkereskedésének vezetője;

b) colporteurök és szolgák.

Valamennyi alkalmazottnak díjazása, ügyköre és kötelezettségei, esetről-esetre alkalmaztatásuk alkalmával szerződésileg szabályoztatik.

Valamennyi alkalmazott felett a közvetlen felügyeletet és ellenőrzést a társaság főtitkára gyakorolja.

XXIII. A feloszlás.

55. §. A társaság feloszlása bekövetkezik:

a) ha a tagok száma annyira csökken, hogy a kiadás a tagdíjak bevételével és a társasági vagyon jövedemeivel nem fedezhetők és az összehívandó közgyűlésnemű fedezeti eszközöket nem tud találni;

b) ha a közgyűlés — mely e célra csakis Budapestre hívható egybe — a feloszlást más okból határozza.

A társaság feloszlását kimondó közgyűlési határoz foganatosítás előtt a magyarországi ág. hitv. ev. egytemes egyház közgyűléséhez és a m. kir. belügyminisztriumhoz felterjesztendő.

A társaság feloszlása esetén a társaság vagyona magyarországi ág. hitv. evangelikus egyházegyetem tulajdonába megy át, mely azonban azt csakis evangelikus egyházi irodalmi célokra fordíthatja.

XXIV. Kormányfelügyelet.

56. §. Az esetben, ha az alapszabályokban megállapított célt és eljárást, illetőleg hatáskörét a társaság meg nem tartaná, a m. kir. kormány általamennyiben további működésének folytatása által az állam vagy a társasági tagok vagyoni érdeke veszélyeztetnék, haladéktalanul felfüggesztés után elrendelendő, szabályszerű vizsgálat eredményéhez képest végleg fel is oszlattatik vagy esetleg az alapszabályok legpontosabb megtartására, különbeni feloszlatás terhe alatt kötelezetik.

A bizottság nevében:

Majba Vilmos.

Hornyánszky Viktor cs. és kir. udvari könyvnyomdája, Budapesten.

Bizhatunk abban, hogy ez átmeneti muló baj, mely az ág. hitv. ev. egyház vezérférfiainak fáradozása folytán már is enyhült, az ő következetesen határozott maguktartása mellett rövid idő mulva végleges enyészésnek indul.

Nem fejlődhetik nagygyá a magyarságot veszélyeztető áramlat azok körében, akiknek elődjei a magyar nemzet fennmaradásának alapján építkeztek.

Legyenek Uraim nagy visszaemlékezéseknek e szép napján Trencsénvármegye részéről hazafias szivélyességgel üdvözölve.

Kivánom, hogy dicső multjukat még dicsőbb jövő kövesse."

Ez után a ref. egyházkerületek testvéri meleg üdvözletét tolmácsolta Antal Gábor püspök. — Majd Zsolna város főjegyzője mondott üdvözletet; mindezeket Laszkáry ker. felügyelő megköszönte s az estélyt Scholtz Gusztáv püspök imája rekesztette be. — A gyülekezet úgy az estély elején, mint annak végén Kis Milos zsolnai lelkész harmoniumi játékától kisérve énekelt. Este a várost fényesen kivilágították.

Másnap vasárnap két istentisztelet keretében folytatódott az ünnep. A tót nyelvű istentiszteleten *Baltik* püspök szónokolt. Beszéde igen helyesen a hallgatókra való tekintettel, a kik a környék és helyi egyszerűbb s a magyar nyelvet nem értő híveink igen nagy számából teltek ki, történeti visszapillantás volt a zsolnai zsinatra, annak alkotásaira és az abban szereplő úgy egyházi, mint világi munkásokra és urakra. Kiemelte az ő nagy és tiszta hitüket, az egyházhoz, annak evangéliumi tanaihoz való törhetetlen ragaszkodásukat s a hallgatókat példájuk követésére buzdította. A magyar istentiszteleten *Gyurátz* püspök mondott klasszikus, magas szárnyalású s költői képekben gazdag beszédet. Az emlékezet adja a kapcsolatot — úgymond — a mult és jelen között, ez a kapcsolat az a forrás, a melyből az utód tanuságot s a jövőre reményt merit. Templomban vagyunk a hosszú multra visszatekintő s folyton fejlődő város falai között, a melyből az első magyar ev. zsinat emléke szól felénk. Meg kell hallgatnunk a mult tanuságait s figyelembe vennünk intő szavait. A mult tanuságai hálás kegyeletre indítanak. A mult tanusága a hitnek győző erejét mutatja. A mult tanusága útmutatás a jövőre. A mult tanusága a testvériség ápolására int. A mult tanusága e hon szebb jövőjének záloga.

Mély hatást keltett Gyurátz püspök beszéde s ennek a beszédnek a hatása alatt folyt le azon rövid *díszgyülés*, mely az ünnepély befejezését képezte báró *Prónay* egyetemes felügyelő elnöklete alatt, aki bár rövid, de igen szép beszéddel emlékezett meg a zsolnai zsinatról a lefolyt 300 év küzdelmeiről, a zsolnai egyházról, arról a kis csapatról, amelyben ma is hiven buzog az ev. hit tisztasága és ereje; kicsiny templomáról, amelyről azt mondja, hogy nem a templom falainak magassága az ev. egyház erőssége, hanem a lelkekben élő hit és testvéri érzület. Még Antal Gábor ref. püspök mondott rövid köszöntőt; nem tehető — úgymond — hogy szó nélkül elmenjen a szép és magasztos ünnepélyről; a róm. kath. szervezettséget állitja fel példányképül a prot. egyházaknak s azon szép gondolattal végzi, hogy mindannyian azon gondolattal távozunk, hogy a két prot. egyház között legyen a szükségesekben egység, a kétesekben szabadság, de mindenekben a szeretet.

Laszkáry köszönő szavai és Szentiványi ker. felügyelő indítványa után, melyet a közgyülés elfogadott, amely szerint a zsolnai ünnep története megirassék és zsolnai egyház javára eladassék, a díszgyülés véget ért. *Ev. Ö.*

Emlékeimből.

(Folytatás).

Mikor *Haynau* nyugalomba menesztetett, nem volt maradása sehol, utazott egy helyről a másikra. Arcképei után, miket az újságok hoztak, mindenfelé megismerték őt s gyakran volt inzultusnak kitéve. Igy járt Angolhonban is, ahol egy híres nagy serfőzdét nézett meg. A munkások hirtelen összeverődtek, közrefogták s hatalmasan elpáholták.

Mindenütt csak a magyarok hóhérjának nevezték őt. Ekkor keletkezett ez a szójáték: Mi különbség van Haynau és a csizma között? Az, hogy a csizma fényes lesz a vikstől, Haynau pedig elhomályosodik tőle.

Az angolok általában nagy rokonszenvvel viseltettek a magyarok iránt, mintha csak maguk is magyar hazafiak lettek volna. Több úri család le is telepedett itt később s ivadékaik ma is itt élnek.

*

Mikor az angol alattvalóknak itt kellett hagyni az országot, *Smith Róbertné* felszólitott engem, hogy neveljem és kezeljem a kis fiamat úgy, mint ők szokták gyermekeiket s akkor ő nekem adja az egész gyermekkelengyét.

Ők a gyermeket születésétől kezdve sohasem pólyázzák úgy, mint nálunk szokás, párnába soha nem kötik. Az első hat héten francia batisztból kap fehérneműt, később a legfinomabb rumburgi vászonból, ezenkivül ugyancsak lazán csavarják finom fehér flanellbe a lábacskáit. Ezt a flanellt az én nagy rémületemre egy igen nagy sárga gombostűvel szúrták össze s úgy adtak még reá egy finom csipkés hosszú fehér batiszt-ruhát, amely a dadának a térdéig ért.

A gyermeket sohasem hordták maguk felé fordítva, mint mi szoktuk, ha sír, hanem a dadának mindig csak a két tenyerén kellett azt hordani, úgy hogy a gyermeket csakis olyan iskolázott dajkákra lehetett bizni, mint amilyenek az angol családoknál voltak alkalmazva. Az ilyen kezelés oly kevéssé illett a mi egyszerűbb szokásainkhoz, hogy bár egy fiatal anyára nézve igen kecsegtető volt a drága szép kelengye, azt még sem fogadhattam el. Egy ilyen dada talán egymaga felemésztette volna a mi szerény jövedelmünket. Az újszülött gyermek náluk legelső táplálékul egy kávéskanál aixi olajat kapott porcukorral keverve. Azt tartották, hogy igy sok sirástól menekül meg az első napokban.

Általában nagyon sokban elütnek az ő szokásaik a mienktől. Mi, magyar nők, mindig egy kisebb kézimunkával jelentünk meg az összejöveteleknél, az angol nők mindig anélkül. Egyszer szóba jött, hogy nekünk mindegyikünknek sok a dolgunk otthon s az ilyen kézimunkát inkább csak mulatságnak tekintjük, mire Smithné megszólalt: „Und wir haben keine Zeit zu arbeiten.“ (Nekünk pedig nincs időnk a munkára.) De ennek a különös mondásnak az ő szájában volt értelme, mert ő mint férjes asszony is, tagja maradt a missziónak, férjének segitő társa volt, magasabb célú látogatásokat végzett stb. s így bizony nem volt ideje házi dolgokkal foglalkozni.

*

Akik édesatyámat rendszeresen látogatták, azok közé tartozott *Szontagh Gusztáv* nyugalmazott százados is. Minden kedden este eljött, míg Smith a hétfő estét, Láng pedig a péntek estét választotta. Székácsnak nem volt meghatározott napja, ő bármikor jött egy-egy barátjával. Szontagh Gusztáv legjobban szerette a tea mellé a hig tojást, melybe mindig egy kis darabka vajat kevert. Nagyon kedves és érdekes öreg úr volt.

Nagyon érdekesen világitotta meg katonai szempontból a Görgey hadműveleteit. Mikor hire futott, hogy Görgey Budavárát akarja ostromolni, azt mondta rá: „Das ist ein Civilgedanke“ és nagyon rosszallotta, azt mondta, hogy Görgeynek Budavárát Hentzivel együtt ott kellene hagyni, ahol van s az országban fölfelé vonulni, amint az akkori helyzet megkivánta.

*

Közel Pesthez birtoka volt a századosnak, ahol gyönyörű és hires sárgadinnyéket termelt. Oly remek, hibátlan és nagy példányokat tudott előállitani, hogy öröm volt nézni. A Váci-utcában egy kirakatban voltak megtekinthetők egyes példányok s áruk igen magas volt, nyolc-tiz pengő forintért keltek el. De oly kikötéssel lettek eladva, hogy a termelőnek egy megbizott embere jelen volt a feldarabolásnál, aki a magokat azonnal magához vette.

A százados atyámnak is kedveskedett két izben ily remek példányokkal. Oly érintetlen volt, hogy az ember szinte sajnálta felaprítani. Amint fel volt szeldelve, a szoba azonnal megtelt olyan illattal, mintha Indiának minden fűszere benne lett volna.

*

Akkoriban mindenki messzelátóval járt, mi is azon néztük a váci csatát. A váci urak közül sokan kimentek egy dombra a csatát nézni, férjem is közöttük. Egyszerre látják, hogy feléjök hömpörög mintegy fáradtan egy ágyúgolyó. Férjem elébe tartotta a lábát, meg akarván állitani, de az egyik úr rákiáltott: „Menjen onnan, mert abban van még erő.“ Ekkor ő visszalépve megbotlott és szerencsére elesett, mert abban a pillanatban az ágyúgolyó egy hangyazsombékba ütődvén, egy nagy ivben felszökött s még két lábnyira a földbe furódott.

Mind azt mondták az urak, hogyha férjem el nem esik, akkor a fejét viszi el. A golyót kiásták s férjem haza hozta emlékül Hat fontos orosz golyó volt.

Ott mondták az orosz katonák, hogy miért van az, hogy bár ők a legerősebb pálinkát isszák, a magyarok pedig csak bort, mégis sokkal bátrabbak, merészebbek és kitartóbbak, mint ők.

*

Hogy milyen nagy volt a lelkesültség a szabadságharc alatt, mutatja az is, hogy még a gyermekek is azon törték a fejüket, hogy milyen szolgálatot tehetnének a hazának.

A *kecskeméti* iskolásfiúk, látván, hogy a nagy diákok beállanak katonának, összegyűltek, tervezgettek s abban állapodtak meg, hogy a cigányvárost ők fogják bevenni. Ez a cigányváros Kecskemétnek egy külvárosa, csupán cigányok laktak benne, de jómódú munkásnép volt; szép, meszelt házakban laktak s a cigányvajda nagy rendet tartott közöttük.

Kecskemétnek akkoriban 54 ezer lakosa volt, kitelt tehát jó egynéhány száz iskolás fiú belőle. Ezek titokban összejöttek csoportokban és mindent megbeszéltek. Egy vasárnap délután apró csoportokban különböző oldalról gyülekeztek egy megjelölt helyen. A polgármester fiának volt egy kis ágyúja, sok fiúnak puskája, pisztolya, a többi úgy fegyverkezett fel, ahogy tudott. Egy akácfacsoport mögött tömörültek s onnan egyszerre éktelen lármával rohamlépésben törtek a mitsem sejtő cigányvárosra, ahol a megrémült lakosság a vajdához rohant, hogy mitevők legyenek. Ez a mindinkább előrenyomuló gyermeksereggel nem tudva mit tenni, lovára kapott és a polgármesterhez száguldott tanácsért. Ez rákiáltott sebtiben: „Siess vissza és tűzd ki a fehér zászlót“.

Mindenki tudta, mit jelentett akkor a fehér zászló. A vajda rohant vissza, hirtelen egy lepedőt kötött valami póznára és vitte az éktelenül sivalkodó gyermeksereg elé. Erre mintegy varázsütésre megváltozott a helyzet. „Megadták magukat, megadták magukat“ kiáltással egy percre lecsendesedtek, a lövöldözés megszünt a fiúk diadalittassan sorakozva egy tömegben vonultak vissza a városba.

A fiúk annyira fel voltak izgatva, hogy még napok mulva is meglátszott rajtuk. Ez eset oly felfordulást okozott, hogy évek mulva is emlegették, hogy csakis a polgármester szerencsés ötletének köszönhető, hogy nagy szerencsétlenség nem lett belőle.

*

Midőn 1849 január első napjaiban a legkegyetlenebb hidegben Windischgrätz gránátosai a Városmajor felől a Vérmezőn át a fehérvári kapun bevonultak Budavárába, minden magyarnak szive vérzett, látva a nagyszerűen felszerelt és jól táplált erős legénységet, akikkel szemben a magyar katonák szánalmas állapotban voltak, a legtöbb rosszul ruházva, elcsigázva, nagyrésze csak gyermek-ifjú. Hogy vehetné fel a harcot ily haderővel!

Atyámmal az ablaknál álltunk s még a lelkünk is sirt, oly szomorúak voltunk. Délfelé atyám átment Pestre Székácshoz és Törökhöz, de ott is csak kétségbeesést talált. Amint visszajött atyám, derültebbnek látszott, mi kérdőleg néztünk reá, mire ő elmondta, hogy az utcák teljesen néptelenek, senkisem mutatkozik s mikor a nagy néptelen Szent György-téren áthaladt, látott két szegény öreges asszonykát, kosárral a karján egymás mellett állani. Amint elment mellettük, éppen mondja az egyik: „De nénémasszony, az utolsó magyar még nem lőtt!“ Ez egész vigasztalásként hatott reám, igaza volt a szegény asszonynak, ne adjuk fel még a reményt!

Özv. Czékus Istvánné,
Bauhofer Vilma.

(Vége.)

A kitérő.

(Folytatás.)

— Jól van fiam, bizonyosan én is jobb szeretném, ha itt volna az állomásunk, ahova terveztük eleitől fogva, de nem kell ám azért a házból mindjárt kivándorolni, ha annak egy ablakát kivágta a forgószél.

— Igen ám, kedves tisztelendő uram, de sok ablak kitörött már ezen a házon, keresztül fúj rajta a szél, hogy csak úgy didereg benne az ember.

— Van talán még más panaszod is?

— Bizony kérem alássan, mikor a boldogult Lakos Antal ifjú urat kivittük, akkor is sokat töprenkedtem, hogy mégis csak sok gonosz ember van köztünk.

— Mit? — pattant fel az ősz lelkész ifjúi hévvel — a Lakos Antalt csak nem tartod gonosz embernek?

— Ments Isten, hiszen az a megtestesült jóság volt, akinek a szeméből is kisugárzott a szeretet a szegény ember iránt. Hanem a bátyja, a Sándorral lelkiismeretet cserélni nem szeretnék.

— Lassan, lassan Gyuri, ne olyan önbizottan, ki meri magáról azt állítani, hogy bűntelen?

— Távol legyen. Tisztelendő uramtól tanultam, hogy mindnyájan bűnösek vagyunk, de mégis csak nagy különbség van aközt, ha fogyatkozása miatt az ember nem mindíg úgy cselekszik, ahogy szeretné, meg a közt, ha az ember úgy szeret cselekedni, a hogyan nem szabad.

— Hát aztán hol tettél te szert ennyi bölcseségre, hogy belátsz az ember szive-lelkébe?

Tisztelendő uram, kérem szépen, nem kellett ahhoz nagy bölcseség, hogy lássa az ember, menynyire iparkodik Sándor az öccsétől megszabadulni, hogy aztán a birtokot a Károly öccsével együtt ketten örökölhessék. Addig kicsinyítette, alázta, becsmérelte, szidta és sértegette, míg végre a szelid lelkű fiatal ember, hogy senkinek útjában ne legyen, megmérgezte magát. Tudja ezt az egész falu. Lakatos Sándor nem egyszer mondta maga is, hogy milyen kár azt a birtokot háromfelé darabolni; még az anyjuktól is hallottak többen is olyan beszédet, hogy mind a két fia gazdag feleséget kapna, ha nem volnának hárman; aztán a szerencsétlen Antal úrfinak az utolsó kívánsága is az volt, hogy a Sándor bátyja aztán elvegye ám azt a lányt, aki után annyira óhajtozik. Olyan testvérgyilkolás volt ez tisztelendő uram, mint ha csak bottal ütötte volna agyon, mint Káin Ábelt. Csakhogy a bíróság előtt semmit se lehetne bebizonyítani, azért hallgat róla mindenki. De engem igen elkeserítettek ezek az esetek s azt gondoltam, hogy az én fájdalmam csak ott gyógyul meg, ha olyan emberek közé megyek, ahol — mint Széles Ferenc bátyám mondja — ilyen lélekháborító cselekedetek nem fordulnak elő, mivel — azt mondja Ferenc bátyám — ott mindenki igazi felebarát s nem aszerint élnek ott, amit a bíróság, hanem amit a lelkiesméret parancsol, aki elől nem lehet elszökni, akit sem az úr pénzzel, sem a paraszt ravaszsággal s alattomossággal meg nem téveszthet. Tisztelendő uram, engedelmet kérek, ne tessék haragudni, én becsületes, megbizható emberek közé vágyakozom. Bocsásson el jó akarattal!

Elhallgatott. Szemeit, melyek az utolsó szavaknál tele lelkesedéssel az ég felé sugároztak, tiszteletteljesen lesütötte, feje alázatosan keblére hanyatlott és mint a ki ítélő bírája előtt áll, remény és kétség közt várta a lelkész válaszát.

(Folytatjuk.)

VEGYES.

Az Egyetemes Gyámintézet jubiláris közgyülése. A Magyarhoni Egyetemes Evangélikus Egyházi Gyámintézet szeptember hónap 24-én és 25-én Budapesten, a Deák-téri ágostai hitvallású evangélikus templomban tartja ötven évi jubiláris közgyülését. Az ünnepély sorrendje ez: Szeptember 24-én reggel kilenc órakor a központi bizottság a budapesti evangélikus gyülekezet Deák-téri tanácstermében gyülést tart. Este hat órakor hangverseny a Deák-téri evangélikus templomban. Nyolc órakor ismerkedés a Royal-szálloda éttermeiben. Szeptember 25-én délelőtti hálaadó gyámintézeti istentisztelet a főváros összes evangélikus templomaiban offertoriummal összekötve, a jubiláris alap javára; főistentisztelet a Deák-téri evangélikus templomban délelőtt féltizenegy órakor. A jubiláris közgyülés nyomban az istentisztelet után a Deák-téri evangélikus templomban lesz a következő tárgysorozattal: *a)* Elnöki megnyitó. Tartja: *dr. Láng Lajos* világi elnök. *b)* Elnöki jelentés. Előadja: *Gyurátz Ferenc* egyházi elnök. *c)* Üdvözlések. *d)* A gyámintézeti ügyész jelentése. *e)* Segélyek kiosztása. *f)* Indítványok. *g)* A gyülés berekesztése. Fél két órakor díszebéd a Royal-szállóban. Öt órakor *dr. Wagner Géza*, a budapesti ev. magyar egyház felügyelője vendégül látja a gyülekezetet svábhegyi nyaralójában.

Egyházkerületi közgyülések. *A tiszai ág. h. ev. egyházkerület* rendes évi közgyülését augusztus hó 23—27 ig tartotta Poprádon *Szentiványi Árpád* kerületi felügyelő és a betegsége miatt távollévő Zelenka Pál püspököt helyettesitő *Terray Gyula* gömöri főesperes elnöklete alatt. A bő és sokszor hosszas vitákra alkalmat adott kérdések és hatá-

rozatok közül kiemeljük a *Borromaeus-encyklika* elleni tiltakozást, amely miatt a közgyűlés a kormányhoz feliratot intéz az egyetemes közgyűlés útján. Az *1848: XX. t.-c.* végrehajtása végett szintén az egyetemes közgyűléshez ír fel s ezzel kapcsolatban kimondotta, hogy sürgetni fogja a kormánynál azt, hogy evang. egyházunk is a többi ker. egyházakhoz arányos és igazságos államsegélyekben részesüljön. *A harmadik egyetem* kérdésénél a közgyűlés kimondotta, hogy Eperjesen lévő theologiai és jogakadémiai főiskolájának egyetemmé leendő kifejlesztésére igényt tart. Ezeken kívül még sok kérdés nyert elintézést s a gyűlés a vendéglátó poprádi egyháznak és vezetőségének mondott köszönettel ért véget.

A bányai ág. h. ev. egyházkerület szeptember 14-én kezdi közgyűlését Budapesten, a budapesti ev. magyar egyház Deák-téri épületének dísztermében Az ezt megelőző ker. gyámintézeti istentiszteleten *Kovács Andor* orosházi lelkész tart beszédet a Deék-téri templomban.

Esperesválasztás. A bánsági ev. egyházmegye főesperesévé eddigi alesperesét, *Doleschall Lajost* választotta meg, kinek e tisztséghez jókívánatainkat, munkáira pedig Isten áldásának óhajtását tolmácsoljuk.

Lelkészválasztás. A nagykárolyi ev. egyház lelkészévé egyhangúlag *Rédei Károly* pusztaföldvári lelkészt választotta meg. Lapunk olvasói már ismerik őt evangéliumi szellemű, mély buzgósággal telt vallásos elmélkedéseiből s bizonyára ezután is lesz alkalmunk őt lapunkban láthatni. Új munkahelyén sok sikert, megelégedést és Istennek gazdag áldását kívánjuk.

Brunner János kitüntetéséhez. *Brunner János* soproni esperes kitüntetésével olyan érdemes férfiúra esett a királyi kegy, aki a közélet terén való működés, s különösen a tolerancia és felekezeti egyetértés fejlesztése körül szerzett érdemekkel igazán rászolgált. Brunner nemcsak egyházának lelkes hive, hanem a magyarosítás körül a végeken nehéz időkben olyan munkásságot fejtett ki, amellyel nevét e város történetében aranybetűkkel örökítette meg. Azért e legfelsőbb kitüntetés város- és megyeszerte nemcsak megelégedést, de őszinte örömet is keltett. Sopronban 1874 óta működik. Negyedszázados soproni működésének jubileumát 1899 szeptember 17-én ülte meg gyülekezete és a város polgárságának meleg szeretetével kisérten. Mint soproni lelkész különösen három intézménynek odaadó felkarolásával és felvirágoztatásával szerzett maradandó érdemeket. Az egyik intézmény az ev. testvéregyesület, melyet gondos utánjárással, kitartó munkával valóban a szenvedő szegénység áldásává tett. Az ő munkájának gyümölcse jórészt a diakonissza-intézmény létesitése is. Különösen pedig nagy szeretettel csüngött mindenkor a gyülekezet iskoláján. Az iskolától nem sajnált soha semmiféle áldozatot és mint az iskolabizottságnak hosszú éveken át volt elnöke, mindent megtett, amivel az iskolán lendíthetett. Az ő működésének idejére esik az iskola tanításnyelvének magyarrá tétele is. Brunner Jánost 1872-ben szentelték fel a soproni theologiai akadémián lelkésszé. Középiskoláit is Sopronban végezte és theológus korában három szemesztert a baseli egyetemen töltött. Első lelkészi állomása a szombathelyi volt. Ott ő volt egyúttal e gyülekezet első rendes lelkésze is. 1874 szeptember 13-án került Sopronba Hafner Lajos utódjaként. A soproni gyülekezetet 36 éve szolgálja.

Helyreigazítás. Lapunk 17-ik számában a pozsonyi főgimnáziumi internátusról írván, azt is megjegyeztük, hogy ez hazánkban az egyedüli evang. főgimn. internátus. E megjegyzés tisztán tévedés volt, amit most helyreigazitunk s magunk sajnáljuk legjobban, hogy az iskolai beiratkozások idején a pozsonyival együtt meg nem említettük a felsőlövői főgimnáziumi (tanitóképzői) internátust, mely a gyönyörű vidékű és pompás levegőjű Felsőlövőn a tanulóifjúságnak kényelmes, a szülők szempontjából pedig megnyugtató otthont nyújt. Egyébként örömmel értesültünk arról, hogy ezen internátusban is a tavalyinál nagyobb számban történtek a felvételek már eddig is.

Halálozás. Özv. *Szalagyi Mihályné* sz. *Kalavszky Jozefin* úrnő, néhai Szalagyi Mihály toporci lelkész és tátraaljai főesperes özvegye, Batizfalun élete 74-ik évében augusztus 21-én jobblétre szenderült. A megboldogult matróna igazi tipusa volt az áldott lelkületű jó papnéknak, aki minden örömét családja boldogitásában találta. Özvegységét nagyszámú gyermekei, unokái és dédunokái rajongó szeretetükkel enyhítették s gyöngéd figyelmükkel aranyozták be életének alkonyát. Utolsó éveit Budapesten lakó fiai körében töltötte s a halál váratlanul, látogatóban levő vejénél, Bartal Andor batizfalui lelkésznél érte utol. Nyugodjék békében!

Luther-Társaság.

Kimutatás a Luther-Társaság pénztárába 1910 augusztus 1-től 31-éig befolyt összegekről.

1. *Rendes tagoktól, évi 8 koronával 1910-re:* Schrödl József Lajtaujfalu, Bánsági evang. Egyházmegye (10 K), Zathureczky László Assakürth (4 K), Assakürthi evang. Egyház (4 K), Nagygeresdi evang. Egyház, Farkas Mihály Nagy-Geresd, Ertl József Nagymaros, Balfi evang. Egyház, Lengyel Lajos Nyitra; *1909-re:* Hammel Béla Pozsony, Hammel Ilona Szeremle; *1903—1911-re:* Leidenfrost Todor Léva; *1907—8-ra:* Krug József Torzsa; *1909—1910-re:* Kukolik Józsefné Szabadka, Nagy Pál Új-Csanálos.

2. *Fiókegyleti rendes tagoktól évi 4 koronával 1910-re:* Karner Fülöp Kőszeg, Bundschuh Anna Sárvár; *1909-re:* Prokopy Imre Zombor, Sauer Sándor Zombor; *1909—1910-re:* Konyáry E. Miklós Zsebefalva.

3. *Fiókegyleti pártoló tagoktól évi 1 koronával 1910-re:* Mayer Pál Iklad, Mayer Pálné Iklad, Wanitsek Karolin Sopron.

4. *Szentkirályi-utcai raktárbérletből* 200 korona.

Összesen befolyt 445 korona.

Budapest (IV., Deák-tér 4.), 1910 szeptember 1-én.

Bendl Henrik,
társ. pénztárnok.

SZERKESZTŐI ÜZENET.

A nyár folyamán beérkezett levelekre és cikkekre a legközelebbi számban felelünk, addig még türelmet kérünk. — *F. M.-né Nagy-Geresd.* Nagy örömmel üdvözöljük s szivesen köszönjük a küldeményt. Legközelebb már lehetőleg meg is kezdjük s a továbbiakat is igen kérjük, mert a levél befejezését hasznos volna megmutatni többeknek is.

Hornyánszky Viktor csász. és kir. udvari könyvnyomdájában Budapesten